

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Seks komedier", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 520.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796475143344/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

- ring kun fungerede mædeligt. – *trods*: udfordre til sammenligning el. konkurrence.
- 155 *ager*: kører, se n.t.s. 153. – *indtil Håndværksfolk*: selv så langt ned på den sociale stige som til håndværkere. – *giør Bøger (...)* *Børn*: ordspillet er bedre på lat. (bøger: libri, børn: liberi), på hvilket sprog Holberg kendte det (fra humanismens latinister) og selv benyttede det (i sine epigrammer I,150 og III,96). – *hurtige*: dygtige, raske. – *levende*: aktiv.
- 156 *Comoedier eller Opera*: se n.t.s. 133. – *Temulanter*: triller og forsiringer i sang. – *Adieu*: fr.: farvel. – *Beredelser*: forberedelse. – *for at staae*: til at (kunne) stå.
- 157 *formeniste*: vigtigste. – *Aviserne*: a. kendes først fra 17. årh., og først i 18. årh. vandt de nogen større udbredelse og betydning. – *Lapperi*: juks, skidt. – *Subaltern*: underordnet. – *meer hornement*: da.-fr.: med større ære. – *gefulhet ist*: ty.: er (blevet) ført. – *Spejler (...)* *sigter (...)* *holder*: spejl, sigt, hold (bydemåder flertal). – *En, Zwei, Drey*: ty.: én, to, tre; på komediens tid var hærens kommandosprog ty. – *slaaer lige*: slår samtidig, i takt. – *Patron Tåsken*: forudsætter benyttelse af håndskydevåben, der først kom i brug i 15. årh. – *4re Skilling*: «en døjt», «fem flade ører»; købekraften svarer dog til ca. 6 kr. omkr. 1995. – *Oliegevee*: fredstegn. – *Priapus*: se n.t.s. 140. – *hastig*: hidsig. – *stod (...)* *i en Maade*: stod i en kedelig situation, var ilde faren.
- 158 *bryder ikke Folcke-Retten*: se n.t.s. 148. – *retirere*: trække os tilbage. – *Armeen*: hæren. – *paa Theatrum*: på scenen. – *Theatrum (...)* *Spectator*: lat.: tilskuerne; brud på den sceniske illusion. – *Troja*: lat.: Trojas. – *tilfom*: tidligere.
- 159 *Von*: ty.: af; von + navn angiver (ty.) adelskab. – *Ambassadeur extraordinair*: tilstræbt fr.: særlig udsending. – *dependere af*: står under kommando af. – *staaer i Gevehr*: står opstillet til parade. – *vanskab*: grim. – *fomedelst*: på grund af.
- 160 *Excellentz*: excellence er tiltaletitel til personer af høj rang, bl.a. ambassadører. – *Mands-Person (...)* *sin mindste Finger (...)* *saadan slags Skade*: kilden til denne frivolitet, som Holberg også benytter på lat. (i sit epigram I,41), findes blandt den rom. digter Martials (ca. 40-102) epigrammer (I,92). – *Tæmper-Retten*: se n.t.s. 138. – *Joremoer*: jordemødre gælder her som typen på ældre, grimme kvinder. – *Dorthe Per Vognmands*: D., vognmanden P's hustru; anvendt som ty-pebetegnelse for en jævn (og grov) kvinde. – *sticker*: tager sig ud. – *Gevehr præsentier*: forkert ty.: præsentér gevær! – *Carnalier*: slyngler.
- 161 *en af os (...)* *en Trojanes en Kamp*: modelleret over de berømte tvekampe mellem Patrokles og Hektor (16. sang) og mellem Hektor og Achilles (22. sang) i *Iliaden*. – *Laurbærkranz*: i oldtiden anvendtes laurbærkransning som et hæderstegn, i Grækenland til sejherrer

- i vædekampe, i Rom til triumfatorer; i nyere tid som hædning af videnskabsmænd og digtere. – *Almuens Yndist*: folkets gunst. – *Mallœn*: talesproglig forvanskning for: militsen, den udskrevne hær; *malice* betyder: ondskab(sfuldhed). – *Civil*: ikke-militær. – *den paa Hiul siddende Lyche*: forestillingen om 'lykkens hjul', der symboliserede lykkens omskiftelighed, var yndet i middelalder og renaissance; den antikke lykkegudinde Fortuna havde ganske vist et hjul blandt sine attributter, men afbildedes ikke siddende på det. – *tage (...) paa min Samvittighed*: gøre det af med. – *Hector*: Priamos' søn og den modigste af Trojas forsvarere i *Iliaden*.
- 162** *Paradis*: forvanskning af: Paris. – *Priapi*: se n.t.s. 140. – *glose over*: kommentere, kritisere, spotte. – *Aviserne*: se n.t.s. 157. – *føedre*: udfordre. – *Dyrendall (...)* *Drage-Blood*: se n.t.s. 145. – *Politicus*: statsmand. – *staae (...)* *an*: somme sig. – *Characteer*: rang, charge. – *den Civile Stand(s)*: de ikke-militære, borgerlige. – *Politien*: den civile stat. – *Krigs-Ret, Krigs-dom*: svigt under kamp kunne på komediens tid resultere i dødsstraf.
- 163** *mod Folke-Retten (...)* *Ambassadeur*: se n.t.s. 148. – *paa det*: for at. – *Finckel-Jochum*: brændevin. – *retirere sig*: trækker sig tilbage. – *et lidet*: en smule. – *skiotter aldrig om*: har aldrig kunnet lide. – *fixere*: narre. – *Paradisens*: forveksling for: Paris'. – *Marck*: gl. møntenhed, 1 mark = 1/6 (rigs)daler = 16 skilling, i 1995-købekraft = ca. 25 kr.
- 164** *Lysespid*: pind el. stang, anvendt ved lysestøbning, her spøgende om stikvåben. – *lige i hans Næse*: op i hans åbne ansigt. – *kloge*: rigtig kloge. – *mære*: sandelig (mild ed, formet over Jomfru Marias navn). – *Daler*: se n.t.s. 163. – *β*: skilling, se n.t.s. 163.
- 165** *Hanrey*: bedraget ægtemand. – *opregner (...)* *Genealogier (...)* *begynder Striden*: som skikken er i *Iliaden* i forbindelse med tvekampe. – *Genealogier*: slægtsforhold, afstamning. – *igien*: til gengæld. – *see under Øyen*: give sig uforfærdet i kamp med.
- 166** *bestialsk*: grusomt. – *qvants-vis*: på skromt. – *vist nok*: bestemt.
- 167** *Ihr Heren*: ty.: De herrer. – *Victorie*: sejr. – *sine Konstes Sorthed*: sine sorte kunsters, sin magis; abstrakt, pretios formulering. – *Plutachi mørke Bolig*: P.: lat.: Plutarks; forveksling af Plutarch (ca. 46–ca. 120), gr. historiker og filosof, med Pluton, underverdenens gud i gr. myt. – *naturlige Videnskaber*: naturvidenskab i kombination med (tilladelig) trolddom (ohvid magi), en middelalderlig (her altså anakronistisk) forestilling. – *Tiresios*: gr.: Teiresias, blind spåmand i gr. myt., forekommer ikke i *Iliaden* og har intet med det trojanske tog at gøre. – *Hans Blindhed (...)* *med Blindhed*: kaotisk sammenblanding af flere fortællinger i gr. myt. Dommer var T. i en sag mellem Zeus og Hera; han domte til fordel for den første, hvorfor Hera slog ham med blindhed, medens Zeus skænkede ham spådomsevnen. Musik-